

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. VII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

infernò religatū. Alii autem putāt ex quo cecidit pro peccati sui magnitudine, illuc fuisse demersū.

Quod lucifer non habet potestatem quam habebit in tempore Antichristi. G

Sed siue in infernū demersus sit siue non, credibile est eum non habere potestatem accedendi ad nos, quam habebit in tempore Antichristi: in quo fraudulenter ac violenter operabitur & ideo forte dicitur tūc soluedu⁹, quia tunc dabitur ei potestas à Deo tentandi homines, quā modo non habet.

Quod demones semel victi à sanctis, non accedunt amplius ad alios. H

Aliis quoque qui à sanctis iuste & pudicè viuentibus vincuntur, potestas alios tentandi videtur adimi. Vnde Orig. puto inquit; sane, quia sancti repugnantes aduersus istos incentores, & vincen- Ad fin. tom. i. Homil. 15. ad lib. Iosue. Ca. 12. eiusdem. tes minuunt exercitum dæmonum, velut quam plurimos eorum interimant: nec ultra fas sit illi spirit. qui ab aliquo sancto castè & pudicè viuendo victus est, impugnare iterum alium hominē. Hoc autem putant quidam intelligendum tantum de illo vitio in quo superatus est: vt si de superbia aliquem virum sanctum tentat, & vincitur, ulterius non licet in illum vel alium de superbia tentare.

QVOD BONI ANGELI, A DEO SVNT

confirmati per Gratiā, vt peccare non possint:

& mali ita obdurati in malo, vt bene viuere nequeant.

DISTINCT. VII.

A

SVpra dictum est, quod angeli qui perstiterunt, per gratiam confirmati sunt: & qui ceciderunt, à gratia Dei deserti sunt. Et boni quidem in tantum confirmati sunt per gratiam, quod peccare nequeunt. Mali vero per malitiā a deo sunt obstinati, quod bonā voluntatem habere, siue bene velle, non

non valent, et si bonum sit quod aliquando volunt. Volunt enim aliquando aliquid fieri quod Deus vult fieri, & utique illud bonum est & iustum fieri: nec tamē bona voluntate illud volunt. *Quod utique liberum arbitrium habent, nec tamen ad vtrunque flecti possunt.* B

*Lucas d
In tom. 3.
Ad Damasum papam
in fine tractatus
de filio prodigo.*

Sed cum nec boni peccare possint, nec mali bene velle, vel bene operari, videtur quod iam non habeant liberum arbitrium: quia in vtranque partem flecti non possunt, cum liberum arbitrium ad vtraque se habeat. Vnde Hier. in tract. de prodigo filio dicit, Solus Deus est in quem peccatum cadere non potest: cetera cum sint liberi arbitrii in vtranque partem flecti possunt. Hic videtur dicere, quod omnis creatura in libero arbitrio constituta, flecti potest ad bonum & malum. Quod si est, ergo & boni angeli & mali ad vtranque flecti possunt ergo & possunt fieri mali, & mali boni. Ad quod dicim⁹ Quia boni tanta gratia confirmati sunt, ut nequeant fieri mali: & mali in malitia a deo obdurati sunt, ut non valeant fieri boni; tamē vtrique habent liberum arbitrium: quia & boni non aliqua cogente necessitate, sed propria ac spontanea voluntate per gratiam quidem adiuti bonum eligunt, & malum respuunt: & mali similiter spontanea voluntate à gratia destituti, bonum vitant, & malum sequuntur: & mali habent liberum arbitrium, sed depressum atque corruptum, quod surgere ad bonum non valet.

Quod boni post confirmationem liberius arbitrium habent, quam antè. C

*In princip.
cap. 10.*

Boni vero arbitrium habent multo liberius post confirmationem quam ante. Ut n. Aug. tradidit in ench. Non ideo caret libero arbitrio, quia male vel le non possunt: multo quippe liberi⁹ est arbitrium, quod non potest seruire peccato. Neque culpanda est voluntas, aut voluntas non est, aut libera dicenda non est, quia beati esse sic volunt, ut esse miseri non solum nolint,

sed nec prorsus velle possint. Non possunt itaque boni angeli velle malum, vel velle esse miseri: neque hoc habent ex natura, sed ex gratia beneficio. Ante gratia nanque confirmationem potuerunt peccare angeli: & quidem etiam peccauerunt, & demones facti sunt. Vnde Augustinus. in lib. contra Maximin. Creaturarum natura caelestium mori potuit, quia peccare potuit. Nam angeli peccauerunt, & demones facti sunt: quorum diabolus est princeps: & qui non peccauerunt, peccare potuerunt: & cuiusque creaturae rationali praestatur, ut peccare non possit, non est hoc naturae propriae sed Dei gratia. Ideoque solus Deus est qui gratia cuiusquam, sed natura sua non potuit nec potest nec poterit peccare. Ecce hic insinuarunt, quod angeli ante confirmationem peccare potuerunt, sed post confirmationem non possunt. Quod potuerunt fuit eis ex libero arbitrio, quod est eis naturale: quod vero modo non possunt peccare non est eis ex natura, id est, libero arbitrio sed ex gratia, ex qua gratia etiam est, ut ipsum liberum arbitrium iam non possit peccato seruire.

Quod post confirmationem angeli non possint ex natura peccare sicut ante: non quod debilitatum sit eorum liberum arbitrium sed confirmatum. D

Non ergo post confirmationem angeli de natura sicut ante peccare potuerunt: non quod liberum arbitrium eorum debilitatum sit per gratiam, sed ita potius confirmatum, ut iam per illud non possit bonus angelus peccare quia vult non est ex lib. arbit. sed ex gratia Dei. Quod ergo Hier. ait, Cetera cum sint liberi arbitri, possunt flecti in utraque partem: accipi oportet secundum statum in quo creata sunt. Talis enim & homo & angelus creatus est, qui ad utrumque flecti poterat: sed postea boni angeli ita per gratiam sunt confirmati, ut peccare non possint: & mali ita in vitio obdurati, ut bene vivere

neque

*Lib. 3. cap.
12 ad finem
tomo 6.*

Hier. ad finem tractat de filio prodigo ad Damna.

Isid. lib. de summo bono.

nequeant. Similiter etiam illud Isidori intelligendum est, Angeli mutabiles sunt natura: immutabiles sunt gratia: quia ex natura in primordio sua conditionis mutari potuerunt ad bonum siue ad malum: sed post per gratiam, ita bono addicti sunt, ut inde mutari nequeant. Ad hoc enim repugnat gratia non natura.

*Quod angeli mali viuacem sensum non perdididerunt,
& quibus modis sciant.*

*Lib. de summo bono. 1.
Cap. 12. post medium.*

Lib. 2. super Gen. ad litteram c. 17. in fin. Tom. 3.

Et licet mali angeli ita per malitiam sint obdurati, viuaci tamen sensu non sunt penitus priuati. Nam ut tradit Isidorus, triplici acumine scientiæ vigent demones: scilicet subtilitate naturæ, experiētiā temporum, reuelatione supernorum spirituum. De hoc etiam Aug. ait, Spir. mali quædam verâ de temporalibus rebus noscere permittuntur: partim subtilitate sensus, partim experiētiâ temporum callidiores propter tam magnam longitudinem vitæ: partim sanctis angelis, quod ipsi ab omnipotenti Deo discunt iussu eius sibi reuelantibus. Aliquando iidem nefandi spiritus, & quæ facturi sunt velut diuinando prædicunt.

Quod magica artes virtute & scientia diaboli valent: quæ virtus & scientia est ei data à Deo vel ad fallendum malos, vel ad monendum, vel exercendum bonos.

Cap. 7. in principio.

Quorum scientiâ atque virtute etiam magicæ artes exercentur: quibus tamen, non tam scientiâ quam potestas à Deo data est, vel ad fallendum fallaces, vel ad monendum fideles, vel ad exercendam probandamque iustorum patientiâ. Vnde Aug. in lib. 3. de Trin. Video, inquit, infirmæ cogitationi quid possit occurrere: cur scilicet ista miracula etiam magicis artibus fiant. Nam & magi Pharaonis serpentes fecerunt, & alia. Sed illud est amplius admirandum, quomodo magorum potētia, quæ serpentes facere potuit, vbi ad muscas minutissimas, scilicet

scilicet cimices ventum est, omnino defecit: qua ter-
 tia plaga Ægyptus cædebatur. Ibi certe defecerunt *Ibidem con-*
 magi dicentes, Digitus Dei est hic. Vnde intelligi *tinuo.*
 datur, nec ipsos quidem transgressores angelos, &
 aëreas potestates in imā istam caliginem tanquā
 in sui generis carcerem ab illius sublimis æthereæ
 puritatis habitatione detrusos: per quos magicæ
 artes possunt quicquid possunt: non autem aliqd
 valere possunt, nisi data de super potestate. Datur
 autem vel ad fallēdum fallaces sicut in Ægyptios,
 & in ipsos etiam magos data est, vt in eorum spi-
 rituū operatione viderentur admirandi, à quib⁹
 fiebant damnandi: vel ad monendum fideles, ne
 tale aliquid facere pro magno desiderant, propter
 quod etiam nobis in scriptura sunt pdita: vel ad
 exercendam, probandam, manifestandamq; iu-
 storum patientiam.

*Quod transgressoribus angelis non seruit ad nutum
 materia rerum visibilium.*

*Lib. eod. c.
 s. in princ.*

Nec putandum est istis transgressoribus ange-
 lis ad nutum seruire hanc visibilium rerum ma-
 teriam: sed Deo potius à quo hæc potestas datur
 quantum immutabilis iudicat.

*Quod non sunt creatores, licet per eos Magi ranas,
 & alia fecerint sed solus Deus.*

H

Nec sane creatores illi mali angeli dicēdi sunt, *Ibidem fere*
 quæ per illos magi ranas & serpentes fecerunt: non *continuo*
 enim ipsi eas creauerunt. Omnium quippe rerum *Augustin.*
 quæ corporaliter visibiliterq; nascuntur, occulta quæ-
 dam semina in corporeis mundi huius elemen-
 tis latent: quæ De⁹ originaliter eis indidit. Ipse er-
 go creator est omnium rerum, qui creator est in-
 visibilium seminum: quia quæcunq; nascendo ad
 oculos nostros exeunt, ex occultis seminib⁹ acci-
 piūt progrediēdi hinc primordia, & incrementa de-
 bitæ magnitudinis, distinctionesque formarum
 ab originalibus (vt dicam) regulis sumunt.

X

Sicut

Sicut parentes non dicuntur creatores filiorum nec agricola frugum: ita nec boni angeli nec mali, etsi per eorum ministerium fiant creatura. I

*Ibid. con-
tinuo Aug.*

*Ibid. con-
tinuo.*

Sicut ergo nec parentes dicim⁹ creatores hominum, nec agricolas creatores frugum, quāvis eorum extrinsec⁹ adhibitis motib⁹ ad ista creanda Dei virtus interior operetur: ita non solum malos, sed nec bonos angelos fas est putare creatores. Sed pro subtilitate sui sensus corporis semina istarum rerū nobis occultiora nouerunt, & ea per congruas tēperationes elemētorum latentes spargunt: atq; ita & gignendarum rerum & accelerandorum incrementorum præbent occasiones. Sed nec boni hæc, nisi quantum De⁹ iubet, nec mali hæc iniuste faciunt: nisi quantum iuste ipse permittit: Nam iniqui malitia voluntatem suam habent iniustam: potestatem autem non nisi iustè accipit siue ad suam pœnam, siue ad aliorum: vel pœnam malorum, vel laudem bonorum.

Sicut iustificationem mentis, ita creationem rerum solus Deus operatur: licet creatura extrinsecus seruiat. K

*Ibid. paulo
infer. us eo-
dem c. 7.
Lib. 3. de tri-
nit. cap. 9.*

*Aug. cap. 9.
eiusdē lib. 3.
ad mediam.*

Sicut ergo mentem nostram iustificando formare non potest nisi Deus, prædicare autē extrinsecus euangelium etiam homines possunt, nō solum boni per veritatē, sed etiam mali per occasiōnē: ita creationem rerum visibilibus Deus interi⁹ operatur. Exteriores autem operationes atq; cōtēplationes siue occasiones ab angelis tam bonis q̄ malis, vel etiam ab hominibus adhibentur. Sed hæc ab hominibus tanto difficilius adhibentur, quātum eis desunt ad sensuū subtilitates, & corporum mobilitates in membris terrenis & pigris. Vnde qualibuscunq; angelis vicinas causas ab elemētis cōtrahere, quanto facili⁹ est, tanto mirabiliores in huiusmodi operibus eorum existunt celeritates: sed nō est creator nisi q̄ principaliter ista for-

form
Deus
cardi
cit so
tis ab
tionē
vel sic
ter &
torum
portu
Quod a
non

Illu
possi
posse
hibiti
cere a
cisse ci
dam v
tur ab
Vnde
tu Dei
tur ide
h. occu
fes, qui
a derat
sanctur
Digitu
sint, ne
quid pe
finatur
sibile. N
hoc pos
se, etiam
possi
rib⁹ ex

format: nec quisquā hoc potest, nisi vnus creator
Deus. Aliud est n. ex intimo ac summo causarum *Cap. 9. in
cardine condere ac ministrare creaturam: q̄ fa- dem li. 3.
de Trin. in
cic solus creator Deus. Aliud autem pro distribu- princ.*
tis ab illo viribus ac facultatibus aliquam opera-
tionem forinsecus admouere: vt tunc vel tunc, sic
vel sic, exeat quod creatur. Ista quippe originali-
ter & primordialiter in quadam textura elemen-
torum cuncta iam creata sunt, sed acceptis op-
portunitatibus postea prodeunt.

*Quod angeli mali multa possunt per naturæ vigorem, quæ
non possunt propter Dei vel bonorum angelorum pro-
hibitionem, id est, quia non permittuntur.* L.

Illud quoq̄ sciēdum est, q̄ angeli mali quædam
possunt per naturæ subtilitatem, quæ tamen non
possent propter Dei vel bonorum angelorum p-
hibitionem, id est, quia non permittuntur illa fa-
cere à Deo, vel ab angelis bonis: possent vtique fe-
cisse cinifes, qui ranas serpentesq̄ fecerunt. Quæ-
dam vero non possunt facere, etiam si permittan-
tur ab angelis superioribus: quia non permittit Deus. *Cap. 9. in
Vnde Aug. in lib. 3. de Trinit. Ex ineffabili potēta- medio.*
tu Dei fit, vt q̄ possent mali angeli, si permittēr- *Quare nota
tur: ideo non possunt, quia non permittuntur. Neq̄ potuerunt
n. occurrit alia ratio, cur non poterant facere cini- producere
fes, qui ranas serpētesq̄ fecerunt, nisi quia maior cinifes quæ
aderat dominatio prohibentis Dei per Spiritum ranas, &
sanctum: quod etiam magi confessi sunt, dicētes: serpentes
Digitus Dei est hic. Quid autem per naturam pos- fecerunt.
sint, nec tamē possint propter prohibitionem: & Exod. 8. c.
quid per ipsius naturæ suæ conditionem facere non
linatur, homini explorare difficile est, imo impos-
sibile. Nouimus hominē posse ambulare, & neque
hoc posse si non permittatur: volare autem non pos-
se, etiam si permittatur. Sic & illi angeli quædam
possunt facere si permittantur ab angelis potentio-
ribus ex imperio Dei: quædam vero non possunt etiā*

X 2 si ab

si ab eis permittantur: quia ille non permittit à q̄ est illis talis naturæ modus: qui etiam per angelos suos illa plerunq̄ non permittit, quæ concessit ut possint.

*De potestate
demonum
quam habet
super corpo-
ra similia
humanis.*

Cap. 30.

Aug. in 2.

lib. retracta

dixit. demo-

nes aliquan-

do hominum

dispositiones

non solum vo-

ce prolatas,

verum etiam

cogitat one

conceptas,

cum signa

quadam ex

animo ex-

primantur

in corpore

tota facilit-

tate perdis-

cere. Tunc

rem dixi oc-

cultissimam

audaciori

assertatione

quã debui.

August. 10

in princip.

de Genesi ad

literam.

Ibidem pau-

lo inferuas.

VTRVM ANGELI OMNES CORPO-
rei sint: Quod quibusdam visum est, quibus Augustinus cõ-
sentire videtur, dicens angelos omnes ante casum habuisse
corpora tenuia & spiritualia: sed si in casu mutata
in deterius malorum corpora, ut in
eis possent pati.

DISTINCT. VIII.

Solet etiam in quæst. versari apud doctos, vtrũ
Angeli omnes boni, scilicet ac mali corporei sint, i.
corpora habeant sibi vnita. Quod aliqui putant,
innitentes verbis Augustin. qui dicere videtur, q̄
angeli omnes ante confirmationem, vel lapsum
corpora aërea habuerint de puriori ac superiore
aeris parte formata, ad faciendum habilia, nõ ad
patiendum: & angelis bonis qui perstiterunt, talia
sunt obseruata corpora, ut in eis possint facere, &
pati: quæ tantę sunt tenuitatis: ut à mortalibus vi-
deri nõ valeant, nisi, supernestita aliqua crassiori
formã: qua assumpta videntur, deposita quæ vide-
ri desinunt. Angelis vero malis mutata sunt in ca-
su corpora in deteriore qualitatẽ spissioris aë-
ris. Sicut enim à loco digniori in inferiorem locũ
id est, caliginosum aërem, deiecti sunt: ita illa cor-
pora tenuia mutata sunt, & transformata in de-
teriora corpora & spissiora, in quib⁹ pati possent à
superiori elemento, i. ab igne. Et hoc Aug. sensisse
videtur super Genitã dicens: Dæmones dicuntur
aërea animalia, qui corporũ aëreorum naturã vi-
gent: nec per mortem dissoluntur, quia præualet
in eis elementum aptius ad faciendum, q̄ ad pa-
tiendum. Ad patiendum enim humor & hum⁹: ad
faciendum, aer & ignis aptitudinem præbeant. Trans-
gresso-